

Kis jugó pornográfia a '60-as évek elejéről II.

A Fejős Klára*

Kisajátított emeletes épület, amelyet bevett szokás szerint átalakítottak, alkalmassá tettek. Az eredeti nagy szobákat egyszerűen kettéosztották, méghozzá úgy, hogy a válaszfalba szó szerint beépítették a kályhát, így lett két, 3-4 ágyas szoba egy közös kályhával. Ám: „Közös kályhának túros a háta”**, és egy az ajtaja, ergo az ajtós szoba lakói fűtöttek az ajtótlanoknak is, ami persze sok súrlódásra adott okot, hisz az ajtótlanok ki voltak szolgáltatva. Különben sosem lett olyan igazán meleg, a falánk fal elnyelte a hő legnagyobb részét, mivel a szobák helyett tulajdonképpen a falat fűtöttük. A folyosón reggelenként végigment a szolga bácsi (mi bácsiztuk, mert magyar volt, a többiek poszluzsiteljként emlegették), és minden második (ajtós) szoba elé lett pár szál aprófát meg egy-két hasábot, amely sajnos sose volt elég a tűzrakáshoz; a szemfülek simán ellopták a gyújtóst a másik küszöbről; néha kénytelenek voltunk parazsat kérni a szomszédtól, mint az ősidőkben. Amikor az ajtósok hazautaztak, vagy otthagyták a szomszédoknak a szobakulcsot, vagy nem. Szenet magunk hordtunk föl a pincéből. Minden hónapban kaptunk zsicát***, hogy (kötelezően) fehérre csiszoljuk a parkettát, és viaszt, hogy a réseket betömítsük (valahonnan valakik szorgalmasan ellenőrizték, hogy mit végeztünk, nehogy megegyen bennünket a kosz). Konyha nem volt, a folyosó végi benyílóban álltak a rezsók (teljes két-két darab), ha el nem lopták őket. Néha órákig térferegünk, hogy lavórnyi vizet melegíthessünk; ha kifutott valami, kicsapta a biztosítékot, előfordult, hogy másnapig kellett várni, hogy a mester (nem szerelő, mester, hisz majstor) megjavítsa. A kávéfőzés sem ment simán. Rengeteg volt a marakodás, civódás, sértődés, pletyka.

A fürdőszoba maga a testet öltött rémálom. Nem emlékszem pontosan, 4 vagy 5 nagyon-nagyon szűk, apró, pici tusfülke. A kazánban, túl

kicsi lévén, ti. eredetileg nem tömegre tervezték, alig lehetett egy turnusnak (10-12 ember) elég vizet melegíteni. Ha volt ismerős, ketten is beszu-szakoltuk magunkat a fürdőbe, amelyben egy ember is alig fért el. Naponta egyszer melegítettek vizet. Ilyenkor fölhangzott a folyosón: meleg víz, meleg víz! Nagyon gyakran megtörtént, hogy mire odaértünk, elfogyott. Az is előfordult, hogy föl sem harsant a várva várt mondat. Később a rutinos, régi lakóktól megtudtuk, hol a pincekulcs, és már magunknak gyújtottunk be a kazán alá, de erre nem vetemedtünk gyakran. Nem mertünk. Mind-ez persze csak akkor, amikor volt szén. Januárra sose volt. Logikus, hogy kiürült a pince, mert az is kicsinek bizonyult, a régiek azt sem ennyi emberre tervezték; néha másfél hónapig fagyoskodtunk, mire megjött a második szénszállítmány.

Ki tudja, mi a lopó? Én még csak nem is hal-lottam róla. A szobatársam egy szabadkai hazalátogatása után beállított egy lopóval. A lopót be kell csavarni az égő, vagyis a villanykörte foglalatába, s úgy működik, mint a konnektor, de a körtét is be lehet csavarni (a szobákban nem volt semmilyen kapcsoló, dugalj, konnektor, aljzat, csatlakozó, hogy ne lophasunk áramot). Csodák csodájára lopó szinte mindenhol akadt. Egész jól lehetett melegedni rezsó mellett, csak hát természetesen azt is tiltották. Gyakran tartot-tak razzsiát, de mindig megtudtuk, mert drót volt (Rejtő). Persze, ha sokan melegedtek, megint csak kiverték a biztosítékot... El kell még monda-nom, hogy szinte minden szobában volt egy-két ejtőernyős****. Ők a távollevők ágyában aludtak, vagy azokkal egy ágyban, akik odahozták őket; a költségeket vagy felezték, vagy nem. Ez is tilos volt persze, ha rájött a portás, hónapokig zsa-rolta a delikvensiket (elzsákmányolta a kávé, menzajegyét csikart ki, bejött vacsoraidőben, s összeszedte az ennivalót, a hazait, a gyümöl-csöt, cserébe pedig nem jelentett föl). Szép, tá-gas, aránylag impozáns előcsarnokból ágaztak a lépcsők jobbra és balra, fönt azonos volt a be-

osztás, de volt klub tévével (!), tanulószoba, lent pedig a bejáratnál portásfülke. Az ott strázsáló Cerberusnál lehetett átvenni a postát, és ott kellett leadniuk látogatási időben a fiúknak az igazolványukat.

De: akkor cseréltünk ágyhuzatot, amikor akarunk; valóban tiszta volt, és napsugárszagú; télen annyi pokrócot kaptunk, amennyi kellett; addig és akkor tanultunk, ameddig és amikor szükség volt rá, akár éjjel is; az udvarba is kimehettünk, és nagyon keveset kellett fizetni. Délben a menzaadagot ketten elosztottuk, sokan tették ezt, ismertek a kiszolgálók, adták maguktól a másik tányért. Eleinte rémesen szégyelltem, de aztán... az ember mindent megszokik. A reggelit átugrottuk, főleg ha nyolcra kellett előadásra menni. A Tanárnőnek a reggeli 8 volt a mániája... Ám a vacsora!... És akkor, egyszer, egy estébe hajló, sötétes délutánon, mint a mesében, megjelent a szobánkban Pósa Rózsa (ez is a Rehák Kollégium kapcsán jutott az eszembe). Tehát megjelent Pósa Rózsa, akiről jóformán azt sem tudtuk, hogy kicsoda, és se szó, se beszéd letett az egyik tanulóasztalra egy oldal..., egy egész oldal, gyönyörű, aranybarnára füstölt szalonnát.

Nyaranta mi, akik valamiért nem utaztunk haza, megkezdtük a vándorlást; végiglaktuk a város összes kollégiumát, vagyis a többit, a fiúotthonokat, mert takarékoságból fiút, lányt egy helyre csődítettek. Fiúotthon több volt, kettő vagy három... és bizony-bizony a szajmistei domban (mi így hívtuk a Sajmiste nevű kollégiumot) volt állandó hideg-meleg víz, központi fűtés radiátorral, meg nagy fürdőszoba, meg erkély, meg összkomfort, meg minden...

Maradandó élményem a vár; egy nyáron fönt laktunk a várban, Péterváradon. Rebesgettek róla sok mindent, hallottam is rémmeséket, de a valóság mindent fölülmúlt. Ez a kollégium végeredményben tömegszállás volt, amelyet a hegy ormára épített, valamikori – szerintem k. u. k.-s – kaszárnyából úgy-ahogy átalakítottak: 10-12 ágyas szobák, ronda, ütött-kopott vaságyak, földig lógó sodrony, lepattogzó festék, csukhatat-

lan ajtók, zárhatatlan vécék, ajtótlan fürdőszoba; a folyosón szemtelenül sunnyogó patkányok, jól fejlett csótányok, szúnyog, légy... de a kilátás...! A kilátás pazar volt, feledhetetlen és gyönyörű. Az ablak alatt, lent a mélyben kigyózott, nyújtózott a Duna, fönsgélesen, titokzatosan és csillogón; ragyogó hullámai hol lágyan, puhán gördültek, hol súlyosan, feketén hömpölyögtek, mígnem a túlparton emelkedő, ködbe-porba burkolózott város lábánál csendben elsimultak. Nem emlékszem, hány lépcső vezet a várba, de sok. Azokon a lépcsőkön éjszakánként munka után nem egyszer másztam föl a kollégiumig. Néha öreguras udvariasságból elkísért rádiós kollégám, az áldott emlékű Miska bácsi, s én egyre csak azért fohászokodtam, nehogy a lépcsőkön lehelje ki a lelkét az erőlködéstől.

Nem tudom, meddig állt fenn a Fejős Klára és a várbeli kollégium... Nem tudom, most van-e elég hely, és bejutnak-e a mieink... Talán nem ártana utánanézni, mielőtt még mindannyian el nem távoznak, mi, akik nyakig benne voltunk a hőskorban.

2020. február 2.

* A lányotthon, vagyis a kollégium a nevét a népfőszabadtó háborúban elesett néphősről (narodni heroj) kapta.

** Tudatos, ironikus-humoros szólásrontás (ilyen összevonásokkal gyakran játszottunk).

*** (Žica – drót) Ronda vagy nem, így hívtuk. A '60-as évek elején vagyunk, legtöbbször csúnya keveréknyelvet beszél. B. Szabó György, kedves, feledhetetlen tanárunk nevét például BÖSZÖGYŐ-ként örököltük a fősősöktől (harmadik generáció voltam a magyar szakon), ő volt a kis BÖSZÖGYŐ, nem Bé Esz Gyé; a drága, nagy tudású Ágoston tanár úr közelharcot vívott velünk a Noviszád kontra Újvidék meg a tanár úr – tanár néptárs témában. Nem lévén parkettakultúránk, természetesen nem ismertük a parkettaápolási szakszavakat sem.

**** A padobranac tükörfordítása, potyázó, feketén lakó, neveztük illegalacnak (illegális lakó) is, így: magyar kontextusban.